

UPRAVA ZA STATISTIKU

STRATEGIJA UPRAVLJANJA KVALITETOM ZA PERIOD 2020 - 2023. GODINA

Podgorica, mart 2020. godine

SADRŽAJ

SKRAĆENICE.....	2
I. UVOD.....	3
II. PRAVNI OSNOV DONOŠENJA STRATEGIJE UPRAVLJANJA KVALITETOM.....	4
III. ANALIZA STANJA U OBLASTI UPRAVLJANJA KVALITETOM.....	4
IV. MODELI UPRAVLJANJA KVALITETOM.....	7
V. KORISNIČKA ORJENTISANOST	8
A. Uspostavljanje stalnog dijaloga sa korisnicima podataka i razvoj partnerstva	8
VI. ORJENTISANOST KA PROCESIMA.....	10
B. Dalje usaglašavanje i inoviranje zvanične statistike sa međunarodnim standardima/preporukama	10
VII. RAZVOJ I UKLJUČIVANJE ZAPOSLENIH.....	11
C. Edukacija statističara kao naučnika koji rade sa podacima.....	11
VIII. ODLUKE ZASNOVANE NA ČINJENICAMA.....	12
D. Dalja implementacija Kodeksa kvaliteta zvanične statistike	12
IX. STALNA UNAPREĐENJA	13
E. Razvoj IT integrisanog sistema za prikupljanje, obradu, objavljivanje i dokumentovanje rezultata zvanične statistike.....	13
F. Kreiranje novih izvora podataka za proizvodnju zvanične statistike	14
G. Razvoj diseminacije i komunikacije podataka u skladu sa potrebama digitalnog društva....	15
LITERATURA:.....	16

SKRAĆENICE

CAF	The Common Assessment Framework / Zajednički okvir procjene
CATI	Computer Assisted Telephones Interviewing / Kompjuterski podržano telefonsko anketiranje
CAWI	Computer Assisted Web Interviewing / Kompjuterski podržano web anketiranje
EFQM	European Foundation for Quality Management / Evropska fondacija za upravljanje kvalitetom
EMOS	European Master of official statistics work / Evropski magistarski program zvanične statistike
EU	European Union / Evropska Unija
ESS	The European Statistical System / Evropski statistički sistem
EUROSTAT	European Statistical Office / Evropska statistička institucija
GSB	Government Service Bus / Jedinstveni informacijski sistem za elektronsku razmjenu podataka između državnih organa i organa državne uprave
GSBPM	The Generic Statistical Business Process Model / Generički model statističkog poslovnog procesa
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance / Instrument za pretprijetnu pomoć
QAF	Quality Frame / Okvir kvaliteta
TQM	Total quality management / Upravljanje ukupnim kvalitetom
SQL	Structured Query Language / Programski jezik za rad sa bazama podataka
CSV	Coma Separated Values / Elektronski format dokumenta u kojem su vrijednosti odvojene zarezom
IT	Information technologies / Informacione tehnologije

I. UVOD

Strategija upravljanja kvalitetom za period 2020 – 2023. godina je druga strategija koja se priprema za zvanični statistički sistem Crne Gore i predstavlja strateški razvojni dokument iz oblasti kvaliteta u statističkom sistemu Crne Gore.

Strategija upravljanja kvalitetom za period 2020 – 2023. godine definiše dugoročne ciljeve na bazi postojećeg stanja, potreba i budućeg razvoja, a sve u skladu sa operativnim ciljevima Strategije razvoja zvanične statistike za period 2019 – 2023. godine.

Uprava za statistiku kao glavni koordinator statističkog sistema, zajedno sa drugim proizvođačima zvanične statistike, ima zakonsku obavezu da neprekidno i sistematski radi na unapređenju kvaliteta. Strategija upravljanja kvalitetom za period 2020 – 2023. godine određuje osnovne elemente sistema upravljanja kvalitetom, koji se baziraju na Kodeksu prakse evropske statistike, kao i načinu njihovog ostvarivanja, uvažavajući preporuke iz [Izveštaja o procjeni usklađenosti sa Kodeksom prakse i ulozi nacionalne statističke institucije kao koordinatora](#). Ovo je dokument koji će se u srednjem roku preispitivati i mijenjati, odnosno dopunjavati i služi kao osnov za izradu implementacionog *Plana o uspostavljanju sistema upravljanja kvalitetom* i *Vodiča za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom za period 2020 – 2023. godine*.

Svrha Strategije upravljanja kvalitetom je implementacija i primjena principa [TQM](#) modela koji predstavlja zajednički okvir kvaliteta Evropskog statističkog sistema. Radi se o sistemskom i organizovanom modelu, s ciljem da se unaprijedi kvalitet rezultata zvanične statistike i poboljša kvalitet njegove proizvodnje. Navedeni model se zasniva na procesima planiranja, organizovanja, kontrole i stalnog unapređenja proizvodnje rezultata zvanične statistike, uz učešće svih zaposlenih u implementaciji [GSBPM](#) modela, kao okvira za opisivanje komponenti statističkih procesa proizvodnje.

Shodno [Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku](#) (broj: 01 – 877 od 15. 03. 2019. godine) poslovi kvaliteta procjene i analize u dijelu upravljanja kvalitetom kroz praćenje primjene Kodeksa prakse Evropske statistike su dio Odjeljenja

za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka i kvalitetom. Zbog važnosti uvođenja sistema kvaliteta u Upravi za statistiku je formirana Radna grupa za Upravljanje kvalitetom koja je posvećena pitanjima kvaliteta, koordinaciji i implementaciji definisanih ciljeva. Takođe, implementacija sistema upravljanja kvalitetom, podržana je kroz IPA 2017 višekorisnički projekat – GRANT čime će se osnažiti napori da se ispune definisani strateški ciljevi kvaliteta i preporuke u Izvještaju o procjeni usklađenosti sa Kodeksom prakse evropske statistike.

II. PRAVNI OSNOV DONOŠENJA STRATEGIJE UPRAVLJANJA KVALITETOM

Strategijom upravljanja kvalitetom razvija se sistem upravljanja kvalitetom, kao jednim od prioritarnih oblasti razvoja zvaničnog statističkog sistema Crne Gore. Priprema se u skladu sa nacionalnim i međunarodnim dokumentima:

- [Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike](#):
 - Princip 4 - *Posvećenost kvalitetu* - kojim se obezbjeđuje da proizvođači zvanične statistike u Crnoj Gori rade i sarađuju u skladu sa međunarodnim principima kvaliteta statističkog sistema;
- [Strategijom razvoja i Programom zvanične statistike 2019 - 2023. godine](#)
 - Cilj 5 – *Dalja implementacija Kodeksa kvaliteta zvanične statistike*;
- [Izvještajem sa Misije procjene o sprovođenju Kodeksa prakse evropske statistike u Crnoj Gori](#);
- [Politikom kvaliteta](#);
- [Deklaracijom kvaliteta](#);
- [Deklaracijom o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku](#);
- [Deklaracijom kvaliteta Evropskog statističkog sistema](#);
- [Članom 338 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije](#);
- [Regulativom \(EZ\) br. 759/2015 o izmjenama Regulative \(EZ\) br. 223/2009 o evropskoj statistici](#);
- [Kodeksom prakse Evropske statistike](#).

III. ANALIZA STANJA U OBLASTI UPRAVLJANJA KVALITETOM

Uprava za statistiku je prvi put usvojila *Strategiju upravljanja kvalitetom* (br. 01-3428 od 13.11.2017. godine). Paralelno sa kontinuiranim razvojem i unapređenjem zvaničnog statističkog sistema stekli su se uslovi za novim strateškim dokumentom Strategijom upravljanja kvalitetom za period 2019 – 2023. godine. Navedena strategija će uz postojeće strateške ciljeve obuhvatati i osnovne elemente TQM modela, kao i preporuke u Izveštaju o procjeni usklađenosti sa Kodeksom prakse evropske statistike.

Prvom Strategijom upravljanja kvalitetom obuhvaćena su četiri osnovna elementa TQM modela:

1. Korisnička orjentisanost;
2. Orijentisanost ka procesima;
3. Razvoj i uključivanje zaposlenih;
4. Stalna unapređenja.

Za svaki element TQM-a definisane su aktivnosti i indikatori za realizaciju.

Pregled realizovanih aktivnosti prvom Strategijom upravljanja kvalitetom u Upravi za statistiku

Elementi <u>TQM</u> modela	Indikator učinka
Korisnička orjentisanost	Realizovano istraživanje o zadovoljstvu korisnika u 2017. godini
	Povećan broj nacionalnih izvještaja o kvalitetu za korisnike.
	1. Usvojena <i>Uputstvo o načinu davanja individualnih statističkih podataka, bez identifikatora, u naučno-istraživačke svrhe</i> (br. 01-3018 od 20. 09. 2018. godine); 2. Usvojeno <i>Uputstvo o evidentiranju i čuvanju eksterne memorije sa podacima iz administrativnih izvora</i> (br. 01-2393 od 18. 07. 2018. godine)
Orijentisanost ka procesima	1. Definisan projektni zadatak u septembru 2018. godine " <i>Plan za implementaciju <u>GSBPM</u> modela</i> "; 2. Formirana Radna grupa za uvođenje <u>GSBPM</u> modela; 3. U Upravi za statistiku pripremljen dokument " <i>Opis i vodič za implementaciju i uputstvo za popunjavanje definisane forme <u>GSBPM</u> modela</i> "; 4. Definisana forma i matrica za popunjavanje polja <u>GSBPM</u> modela; 5. Testirana implementacija na četiri statistička istraživanja koja koriste različite izvore podataka;

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Usvojena i objavljena Politika revizije (br. 01-2329 od 18.07.2018. godine); 7. Usvojena Procedura za službena putovanja u GRANT programu; 8. Usvojeno Uputstvo za pripremu i implementaciju GRANT programa; 9. Usvojeno Uputstvo o finansijskom poslovanju u GRANT programu; 10. Usvojeno Uputstvo za javne nabavke u GRANT programu.
Razvoj i uključivanje zaposlenih	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definisan Kalendar obuka sa nacionalnim i međunarodnim treninzima i kursevima u oblasti zvanične statistike; 2. Realizovano istraživanje o zadovoljstvu zaposlenih; 3. Razvijen sistem interne komunikacije na svim nivoima; 4. Intenzivirana saradnja sa Univerzitetom Donja Gorica i širom naučno – istraživačkom zajednicom (učešće zaposlenih zvanične statistike na događaju “Dan istraživanja”, kao i učešće zaposlenih u <u>EMOS</u> postdiplomskom studijskom programu).
Stalna unapređenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uspostavljena baza kvaliteta kroz unaprijeđeni sistem metapodataka; 2. Definisan i objavljen “Sadržaj i uputstvo za popunjavanje nacionalnog izvještaja o kvalitetu“; 3. Objavljeni metapodaci na zvaničnoj web stranici Uprave za statistiku; 4. Potpisana 22 sporazuma o saradnji sa administrativnim izvorima; 5. Izmijenjen član 35 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (“Službeni list CG”, br. 18/12 i 47/19) ; 6. Uvedeni novi metodi prikupljanja podataka u statističke svrhe; 7. Realizovana analiza opterećenosti izvještajnih jedinica.

Strategijom je planirana implementacija nove zvanične web stranice Uprave za statistiku, kao i sadržajno i tehničko integrisanje web sajta sa društvenim mrežama. Za ovu aktivnost neophodno je izvršiti prelazak na savremenu platformu sa naprednim mogućnostima, pa je realizacija ove aktivnosti prolongirana i uvrštena u Strategiju upravljanja kvalitetom za period 2019 – 2023. godine.

IV. MODELI UPRAVLJANJA KVALITETOM

Modeli upravljanja kvalitetom koji se primjenjuju u sistemima zvanične statistike EU zemalja su:

- Total Quality Management (TQM);
- ISO 9000 Family Norms (Quality Management System);
- The EFQM Excellence Model (European Foundation for Quality Management);
- The Common Assessment Framework (CAF);
- The ESS CoP and the QAF - The European Statistical System Quality Framework.

Uprava za statistiku se opredijelila za implementaciju elemenata TQM, koji podstiču razvoj i unapređenje funkcionisanja institucije, proizvodnju rezultata zvanične statistike, kao i svakog pojedinca.

Osnovni elementi TQM su:

1. Korisnička orijentisanost / Customer focus;
2. Orijentisanost ka procesima / Process-Orientation;
3. Liderstvo / Committed leadership;
4. Razvoj i uključivanje zaposlenih / Participation of employees;
5. Odluke zasnovane na činjenicama / Decision based on facts;
6. Stalna unapređenja / Continuous improvements.

U periodu 2020 – 2023. godine Uprava za statistiku se opredijelila za implementaciju elemenata TQM modela koji su povezani sa operativnim ciljevima *Strategije razvoja zvanične statistike za period 2019 – 2023. godine*.

Ciljevi upravljanja kvalitetom u Upravi za statistiku

	Ciljevi upravljanja kvalitetom u Upravi za statistiku	Elementi <u>TQM</u> modela
A.	Uspostavljanje stalnog dijaloga sa korisnicima podataka i razvoj partnerstva	Korisnička orijentisanost
B.	Dalje usaglašavanje i inoviranje zvanične statistike sa međunarodnim standardima/preporukama	Orijentisanost ka procesima
C.	Edukacija statističara kao naučnika koji rade sa podacima	Razvoj i uključivanje zaposlenih
D.	Dalja implementacija Kodeksa kvaliteta zvanične statistike	Odluke zasnovane na činjenicama
E.	Razvoj IT integrisanog sistema za prikupljanje, obradu, objavljivanje i dokumentovanje rezultata zvanične statistike	Stalna unapređenja
F.	Kreiranje novih izvora podataka za proizvodnju zvanične statistike	
G.	Razvoj diseminacije i komunikacije u skladu sa potrebama digitalnog društva	

Definisani ciljevi u Upravi za statistiku biće detaljno razrađeni kroz sljedeća dokumenta:

- Implementacioni plan o uspostavljanju sistema upravljanja kvalitetom;
- Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom.

V. KORISNIČKA ORJENTISANOST

A. Uspostavljanje stalnog dijaloga sa korisnicima podataka i razvoj partnerstva

Opis cilja:

Statistički sistem Crne Gore podržava pristup zasnovan na uspostavljanju stalnog dijaloga sa korisnicima. Saradnja između (potencijalnih) korisnika statistike i proizvođača zvanične statistike mora biti zasnovana na povjerenju korisnika u rezultate zvanične statistike i visokoj percepciji upotrebljivosti zvanične statistike.

Uprava za statistiku snažno prepoznaje potrebu za uspostavljanjem saradnje između proizvođača zvanične statistike, korisnika i naučne zajednice. Shodno tome, Uprava za statistiku podržava druge proizvođače zvanične statistike u sprovođenju upravljanja kvalitetom kako bi se unaprijedio ukupan kvalitet zvanične statistike u Crnoj Gori, obezbijavajući dalje smjernice i podršku u obliku tehničke pomoći i obuke o sprovođenju i praćenju kvaliteta u statističkim procesima i proizvodima. Posebna pažnja će se posvetiti pravovremenom pristupu Izveštajima o kvalitetu drugih proizvođača zvanične statistike, kao i njihovom objavljivanju čim postanu dostupni.

Uprava za statistiku, u narednom srednjoročnom periodu, usmjerenost ka korisnicima ostvariće unapređenjem zvanične web stranice, uvažavajući preporuke dobijene nakon sprovedenog *Istraživanja o zadovoljstvu korisnika*. Istraživanje o zadovoljstvu korisnika je tradicionalni instrument za upravljanje kvalitetom. Dobijena ocjena kvaliteta oslikava iskustvo korisnika na osnovu njihovog prethodnog korišćenja proizvoda i usluga, koja ukazuje na dvije komponente: prilagođenost proizvoda potrebama i željama korisnika i pouzdanost proizvoda. Kroz projekt IPA 2017 kreirana diseminaciona baza (SQL baza podataka) koja je preduslov za izradu novog dinamičkog web sajta sa neophodnim naprednim funkcionalnostima za rad sa podacima. Uprava za statistiku planira da modernizuje metode diseminacije podataka i olakša pristup rezultatima zvanične statistike. Pored redovnih statističkih saopštenja i excel tabela, korisnik će moći da pretražuje bazu podataka po različitim kriterijumima, da vrši filtriranje i sortiranje podataka i na taj način izvršava dodatne analize u skladu sa svojim potrebama. Takođe, moći će da tako dobijene podatke eksportuje u CSV i Excel format. Ovaj pristup će biti posebno koristan za naučno-istraživačku i poslovnu zajednicu.

Lakši pristup podacima zvanične statistike kao i razvijanje proaktivnog odnosa sa širokim krugom korisnika i potencijalnih korisnika su aktivnosti planirane za naredni period (Kodeks prakse evropske statistike, indikatori 10.2 i 15.2).

Izrada *Plana o aktivnoj saradnji sa medijima*, zasnovana na prepoznavanju vitalne uloge koju mediji imaju u diseminaciji zvanične statistike i uticaju na percepciju javnosti u pogledu zvanične statistike biće dio ovog cilja (Kodeks prakse evropske statistike, principi 11 i 15).

Planom za unapređenje statističkih saopštenja u okviru statističkog sistema, potrebno je staviti naglasak na geografsku uporedivost i uporedivost tokom vremena, kao i unaprijediti vizualizaciju i obezbijediti analizu vrijednosti kako bi pomogli korisnicima u razumijevanju glavnih poruka (Kodeks prakse evropske statistike, indikatori 14 i 15).

Aktivnosti za implementaciju cilja:

- Uspostavljanje stalnog dijaloga sa predstavnicima medija, kao korisnicima podataka;
- Izrada moderne web stranice kao osnovnog instrumenta za diseminaciju zvanične statistike;
- Sprovođenje istraživanja o zadovoljstvu korisnika;
- Izrada *plana o aktivnoj saradnji sa medijima* u okviru strategije diseminacije;
- Priprema plana za unapređenje saopštenja statističkih istraživanja;
- Procjena sadašnjih i budućih potreba korisnika kao najvažnijih evaluatora kvaliteta;
- Razvijanje statističke zajednice kroz formalno uspostavljanje partnerstava;
- Organizovanje edukativnih programa za glavne korisnike.

Indikatori:

- Pripremljena Strategija diseminacije;
- Broj održanih edukativnih programa za predstavnike medija;
- Izrađena diseminaciona baza u cilju olakšanog pristupa podacima;
- Sprovedeno *Istraživanje o zadovoljstvu korisnika*;
- Broj implementiranih sugestija datih od strane korisnika u cilju unapređenja Saopštenja statističkih istraživanja;
- Broj implementiranih probnih istraživanja;
- Broj novih istraživanja na osnovu zahtjeva korisnika;
- Broj formalno uspostavljenih partnerstava, kroz sporazume o saradnji i realizacija postojećih partnerstava;
- Unapređenje statističke pismenosti.

VI. ORJENTISANOST KA PROCESIMA

B. Dalje usaglašavanje i inoviranje zvanične statistike sa međunarodnim standardima/preporukama

Opis cilja:

U narednom periodu Uprava za statistiku će nastaviti da učestvuje u radu međunarodnih statističkih tijela/organizacija u cilju kreiranja zajedničkih pretpostavki za potpunu implementaciju međunarodnih metodologija i da inovira proces proizvodnje zvanične statistike u skladu sa novim statističkim standardima međunarodnih organizacija čiji je Crna Gora član.

Uvažavajući dinamiku procesa EU integracija i činjenicu da je pregovaračko Poglavlje 18 - Statistika, otvoreno krajem 2014. godine, u narednom petogodištu planira se ispunjenje svih preduslova za završna mjerila ovog poglavlja, a time i zatvaranje pregovora za oblast zvanične statistike. Ipak, obaveza daljeg usklađivanja, inoviranja procesa i uvođenja novih statističkih istraživanja ostaje i nakon zatvaranja Poglavlja 18 - Statistika, posebno imajući u vidu izazove sa kojima se suočava zvanična statistika u savremenom društvu.

Aktivnosti za implementaciju cilja:

- Realizacija aktivnosti u cilju ispunjenja završnih mjerila Poglavlja 18 - Statistika u skladu sa Programom zvanične statistike za period 2019 - 2023. godine;
- Veća dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u statističkim bazama EUROSTAT-a, u rokovima koji su definisani programima transmisije;
- Usklađenost sa međunarodnim statističkim standardima i načelima Kodeksa prakse evropske statistike.

Indikatori:

- Metodologije statističkih istraživanja u statističkom sistemu Crne Gore u potpunosti usklađene sa relevantnim metodološkim okvirom evropske zvanične statistike;
- Zvanični statistički podaci o društveno - ekonomskim kretanjima u Crnoj Gori dostupni u EUROSTAT-ovoj bazi podataka, objavljeni u zvaničnim saopštenjima i publikacijama EUROSTAT-a;
- Povećan broj relevantnih setova podataka i varijabli transmitovanih EUROSTAT-u, koji su verifikovani i objavljeni;
- Visoka ili potpuna usklađenost statističkih oblasti u relevantnim izvještajima Evropske komisije koji prate stepen usaglašenosti sa evropskim zakonodavstvom.

VII. RAZVOJ I UKLJUČIVANJE ZAPOSLENIH

C. Edukacija statističara kao naučnika koji rade sa podacima

Opis cilja:

Uvažavajući nivo digitalizacije društva, kao i „*revoluciju podataka*“, koja je otvorila nove šanse razvoju zvanične statistike, jedan od ključnih izazova za zvaničnu statistiku ostaje dalji razvoj znanja i vještina statističara kao stručnog i profesionalnog kadra, kao i stvaranje nove generacije statističara kao „*naučnika koji rade sa podacima*“ od kojih će se očekivati duboko poznavanje novih teorija i metoda kojima se obrađuju „*veliki podaci*“ tzv. Big Data.

Takođe, razvijanje jedinstvenog mehanizma za praćenje korišćenja ljudskih resursa prema glavnim fazama statističke proizvodnje će omogućiti efektivnije planiranje, razvoj i primjenu novih metoda i izvora podataka.

Svakako, novi metodi i izvori podataka zahtijevaju izmjene postojećih metodologija, kao i prilagođavanje statističke proizvodnje novim IT tehnologijama, što od statističara zahtijeva stalan proces usavršavanja i veću fleksibilnost.

Aktivnosti za implementaciju cilja:

- Edukacija nove generacije „*naučnika koji rade sa podacima*“ shodno EU licenciranom magistarskom programu (EMOS) i doktorskim studijama u oblasti zvanične statistike;
- Izrada i priprema Strategije upravljanja ljudskim resursima;
- Izrada aplikacije za mjerenje radnog vremena po fazama statističke proizvodnje;
- Za statističke oblasti koje su u procesu inoviranja omogućiti zaposlenima višemjesečno stažiranje u EUROSTAT-u i nacionalnim statističkim institutima.

Indikatori:

- Broj zaposlenih koji je uspješno završio EMOS;
- Pripremljena Strategija upravljanja ljudskim resursima sa programima obuke;
- Broj zaposlenih koji su uspješno završili višemjesečno stažiranje u EUROSTAT-u i nacionalnim statističkim institutima za statističke oblasti koje su u procesu inoviranja;
- Izrađena aplikacija za mjerenje radnog vremena po fazama statističke proizvodnje.

VIII. ODLUKE ZASNOVANE NA ČINJENICAMA

D. Dalja implementacija Kodeksa kvaliteta zvanične statistike

Opis cilja:

U okviru Kodeksa prakse evropske statistike definišu se institucionalno okruženje, statistički procesi i statistički rezultati. Od ključnog značaja za dalji razvoj nacionalnog statističkog sistema je primjena principa Kodeksa prakse evropske statistike i obezbjeđivanje visoko kvalitetnih rezultata zvanične statistike.

Dalja implementacija Kodeksa prakse evropske statistike odnosiće se na primjenu elemenata modela kvaliteta TQM i uvođenje GSBPM.

Takođe, jačanje koordinacije unutar statističkog sistema, izrada jasne definicije “zvanične statistike”, kao i kriterijumi za kvalifikaciju drugih proizvođača zvanične statistike bile bi oblasti za jačanje uloge Uprave za statistiku u narednom srednjoročnom periodu. Na ovaj način bi se utvrdilo koji nadležni organi proizvode “zvaničnu statistiku” i kvalifikuju se kao drugi proizvođači zvanične statistike (Kodeks prakse evropske statistike, principi 1, 2 i 4).

Uprava za statistiku drugim proizvođačima zvanične statistike pruža podršku u obliku obuke o sprovođenju praćenja kvaliteta u statističkim procesima i proizvodima, kako bi se poboljšao ukupan kvalitet zvanične statistike u Crnoj Gori.

Aktivnosti za implementaciju cilja:

- Uvođenje i primjena GSBPM koji služi za opisivanje i dokumentovanje svakog statističkog istraživanja na standardizovan i usklađen način;
- Uvesti praksu samoprocjene i interne revizije kvaliteta statističkih podataka;
- Izrada jasne definicije “zvanične statistike”, koja će služiti kao vidljiva oznaka kvaliteta;
- Definisane kriterijuma za kvalifikaciju drugih proizvođača zvanične statistike;
- Aktivnosti za podršku (obuka i njihova stalna edukacija) drugim proizvođačima zvanične statistike u sprovođenju upravljanja kvalitetom.

Indikatori:

- Implementiran GSBPM model, koji će omogućiti mapiranje procesa i služi kao instrument za unapređenje procesa;

- Kontinuirano povećanje implementiranih aktivnosti u skladu sa evaluacionim standardima i definisanim principima Kodeksa prakse evropske statistike, predloženih u redovnim izvještajima sa misije procjene;
- Implementacija elemenata TQM koji predstavljaju zajednički okvir kvaliteta Evropskog statističkog sistema;
- Definisan koncept Akcionog plana u cilju implementacije sistema samoprocjene i interne revizije što je u skladu sa elementima;
- Izrađena jasna definicija “*zvanične statistike*”;
- Definisani kriterijumi za kvalifikaciju drugih proizvođača zvanične statistike;
- Održane obuke i integrisanje drugih proizvođača zvanične statistike u sprovođenju upravljanja kvalitetom.

IX. STALNA UNAPREĐENJA

E. Razvoj IT integrisanog sistema za prikupljanje, obradu, objavljivanje i dokumentovanje rezultata zvanične statistike

Opis cilja:

Razvoj zvanične statistike korišćenjem novih metoda prikupljanja podataka, kao i korišćenjem novih izvora podataka (administrativnih ili drugih izvora), biće osnova za razvoj integrisanog sistema proizvodnje zvanične statistike. Sa sadašnjeg sistema koji je domenski orijentisan (za svako pojedinačno istraživanje razvija se poseban sistem za prikupljanje, obradu i objavljivanje podataka) i jednim dijelom je integrisan, u narednom periodu planira se razviti jedan integrisani sistem koji će se organizovati u odnosu na statističke procese.

Platforma za razmjenu podataka – *Jedinstveni informacioni sistem za elektronsku razmjenu podataka između državnih organa i organa državne uprave (GSB)* omogućiće lakšu razmjenu podataka iz administrativnih izvora.

Aktivnosti za implementaciju cilja:

- Razvoj IT integrisanog sistema koji prati poslovni proces GSBPM modela na nivou statističkog sistema Crne Gore;
- Dalji razvoj i primjena elektronskog prikupljanja podataka korišćenjem CAWI metode;
- Učešće zaposlenih na obukama za rad na modernim IT alatima;
- Nastavak procesa povezivanja na platformu za razmjenu podataka – *Jedinstveni informacioni sistem za elektronsku razmjenu podataka između državnih organa i organa državne uprave (GSB)*.

Indikatori:

- Razvijen IT integrisani sistem za prikupljanje, obradu, objavljivanje i dokumentovanje rezultata zvanične statistike;
- Broj zaposlenih koji su pohađali obuke za rad na modernim IT alatima;
- Završen proces povezivanja na platformu za razmjenu podataka – Jedinstveni informacijski sistem za elektronsku razmjenu podataka između državnih organa i organa državne uprave (GSB).

F. Kreiranje novih izvora podataka za proizvodnju zvanične statistike

Opis cilja:

U prethodnom periodu, zvanična statistika se temeljila isključivo na tradicionalnim izvorima podataka (anketna istraživanja i administrativni izvori), međutim savremeni tehnološki trendovi mnoge aspekte života pretvorili su u digitalne podatke i time otvorili nove mogućnosti u pogledu razvoja zvanične statistike.

Danas, kako je nazivaju - revolucija podataka, kreirala je nove izvore koji se smatraju validnim za proizvodnju zvanične statistike (Big Data, Multisource, Internet of things i sl.). Pomenuti izvori mogu biti komplementarni tradicionalnim izvorima podataka u cilju poboljšanja pravovremenosti, dostupnosti i ostalih komponenti kvaliteta zvanične statistike, ali ih još uvijek ne mogu zamijeniti.

Korišćenje novih izvora podataka, zahtijeva razvijanje novih metoda u prikupljanju, obradi i analizi podataka, kako bi se garantovao kvalitet u skladu sa principima Kodeksa prakse zvanične statistike. To podrazumijeva uvođenje novih tehnika u prikupljanju podataka (CATI, CAWI, Web scraping, Web scanning, itd.) kroz nove investicije u IT sistem.

Pored korišćenja novih izvora podataka, posebna pažnja biće posvećena daljem korišćenju izvora podataka koji su u posjedu organa državne uprave u proizvodnji zvanične statistike, kako bi se smanjili troškovi proizvodnje rezultata zvanične statistike i opterećenost privrednih subjekata i građana.

Aktivnosti za implementaciju cilja:

- Dalje razvijanje novih metoda u prikupljanju, obradi i analizi podataka što omogućava veću ekonomičnost troškova statističkih aktivnosti;

- Nastavak aktivnosti na korišćenju izvora podataka koji su u posjedu organa državne uprave.

Indikatori:

- Povećan broj statističkih istraživanja, koja koriste nove metode u prikupljanju, obradi i analizi podataka;
- Porast broja statističkih istraživanja, koja koriste administrativne izvore podataka;
- Broj istraživanja kojima se testiraju novi izvori i metodi u proizvodnji zvanične statistike.

G. Razvoj diseminacije i komunikacije u skladu sa potrebama digitalnog društva

Opis cilja:

Zvanična web stranica Uprave za statistiku je centralni kanal za diseminaciju rezultata zvanične statistike. Novi dinamički web sajt Uprave za statistiku obezbijediće najširem krugu korisnika pristup i rad sa podacima iz diseminacione baze.

Razvoj novih vidova publikovanja podataka, koji će uključivati vizualizaciju podataka, animaciju i digitalne publikacije predstavljaće izazov za Upravu za statistiku u predstojećem periodu. Integracija zvanične web stranice sa internet društvenim mrežama uključuje otvaranje naloga na Twitteru.

Aktivnosti za implementaciju cilja:

- Izrada moderne web stranice prilagođene za sve vrste desktop i mobilnih uređaja (tzv.responsive web sajt) kao osnovni instrument za diseminaciju zvanične statistike, obezbijediće najširem krugu korisnika pristup i rad sa podacima iz diseminacione baze;
- Aktivnosti na kreiranju naloga na Twitter-u.

Indikatori:

- Strategija diseminacije;
- Izrađena nova moderna web stranica;
- Kreiran nalog Uprave za statistiku na Twitter-u.

LITERATURA:

1. [Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistiku;](#)
2. [Strategija razvoja statistike 2019 - 2023. godine;](#)
3. [Program zvanične statistike 2019 - 2023. godine;](#)
4. [Izveštaj sa Misije procjene o sprovođenju Kodeksa prakse evropske statistike u Crnoj Gori – novembar, 2018. godine;](#)
5. [Politika kvaliteta;](#)
6. [Deklaracija kvaliteta;](#)
7. [Deklaracija o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku;](#)
8. [Deklaracija kvaliteta Evropskog statističkog sistema;](#)
9. [Regulativa \(EZ\) br. 759/2015 o izmjenama Regulative \(EZ\) br. 223/2009 o evropskoj statistici;](#)
10. [Kodeks prakse Evropske statistike.](#)